

Rozdział I. Wprowadzenie: mobilność spółek na rynku europejskim

Wzrastająca aktywność gospodarcza oraz integracja rynków w ramach UE sprawia, że spółki coraz częściej są skłonne do prowadzenia transgranicznej działalności gospodarczej ponad granicami państw¹. Jednak kryzys gospodarczy ostatnich lat uwydatnił również niedoskonałości prawa spółek, które tworzą bariery w podejmowaniu szybkich i skutecznych decyzji, łatwej realokacji zasobów, jak również efektywnej restrukturyzacji. Spółki w UE powinny mieć możliwość swobodnego przeniesienia siedziby oraz wyboru prawa, które najlepiej odpowiada ich strukturze organizacyjnej oraz potrzebom ekonomicznym². Dlatego też Europa musi jasno i wyraźnie określić relacje między krajowymi przepisami dotyczącymi spółek oraz zapewnić im możliwość wyboru właściwego prawa, co zdecydowanie zwiększy ich mobilność na arenie europejskiej, a w dłuższej perspektywie i ponadeuropejskiej. Istniejące różnice między krajowymi systemami prawa kolizyjnego, ale również między prawem materialnym, które dotyczą swobodnego przepływu spółek, powodują, że skutki działań transgranicznych nie zawsze są przejrzyste i przewidywalne. Z tego punktu widzenia, priorytetem europejskiego ustawodawcy powinno być dążenie do zniesienia barier, które mogą utrudniać przedsiębiorstwom przystąpienie do transgranicznej restrukturyzacji, przeniesienie siedziby czy zmianę prawa właściwego³. Dlatego, aby w pełni korzystać z rynku wewnętrznego, niezbędne stały się ujednoczenia i harmonizacja określonych przepisów państw członkowskich w kontekście transgranicznej restrukturyzacji.

W szczególności, ustanowienie ponadnarodowych form działalności gospodarczej promuje wertykalną konkurencję regulacyjną, w przeciwieństwie do konkurencji horyzontalnej pomiędzy ustawodawcami różnych państw. Z jednej strony, spółki mają prawo wybrać formę ponadnarodową i zyskać w ten sposób możliwość regionalnego nadzoru, większą efektywność regulacji lub restruktu-

---

¹ K. Lackhoff, Die Niederlassungsfreiheit des EGV – nur ein Gleichheits – oder auch ein Freiheitsrecht?, Berlin 2000.

² J. Basedow, T. Kono, Legal Aspects of Globalization, Conflict of Laws, Internet, Capital Markets and Insolvency in a Global Economy, Haga 2000, s. 5.

³ T. Körber, Grundfreiheiten und Privatrecht, Tübingen 2004, s. 129.

ryzacji. Z drugiej strony, spółki mogą również podjąć decyzję o przekształceniu działalności w ponadnarodową formę i dążyć do większej harmonizacji prawa spółek⁴. Przykładowo, spółka europejska sprzyja konkurencji, ponieważ państwa, które starają się być atrakcyjną lokalizacją dla inwestycji, muszą tak zaprojektować prawodawstwo spółek, aby było w możliwie największym stopniu przyjazne dla biznesu. Jeśli spółka nie może poruszać się w kierunku bardziej efektywnych struktur i praktyk oraz jest zmuszona do zachowania nieproduktywnych wzorców, to konkurencyjność na rynku wewnętrznym widocznie ulega zmniejszeniu.

Istnieje obawa, że porządek prawny UE może wywierać nieoczekiwany, nieplanowany i dezintegrujący wpływ na krajowe porządki prawne. W tym świetle można łatwo podważyć ideę harmonizacji, jeśli alternatywą jest tolerancja różnic. Jednakże, nie można atakować harmonizacji, jeśli alternatywą jest chaos. Tworzenie przepisów UE nie zawsze jest antagonistyczne do preferencji mniejszości i akceptacji różnorodności⁵. Obecnie istnieje nie tylko nagła potrzeba, ale i możliwość uproszczenia wielu regulacji oraz zwiększenie przejrzystości⁶. Jak zauważył *Heraklit*: „Przeciwieństwa osiągają zgodność, a z dysonansów powstaje idealna harmonia”⁷. Dowód na powyższe pochodzi od samych państw członkowskich i ich krajowych przepisów, które stają się coraz bardziej otwarte na wpływy innych jurysdykcji. Jednym z przykładów może być debata w Niemczech dotycząca rezygnacji z teorii siedziby w międzynarodowym prawie spółek. Jeśli wyzwaniem dla UE nie jest już tylko rynek wewnętrzny, ale rozważymy również pewien model społeczeństwa opartego na wspólnych wartościach europejskich, to ten drugi nieodmiennie musi być oparty na pierwszym, a także na utrwalonym już w UE związku pomiędzy swobodnym przepływem, a zasadą wzajemnego uznawania.

Najbardziej pożądanym byłoby, aby przepisy prawa materialnego były tak atrakcyjne, żeby inwestorzy czy założyciele spółek nie mieli żadnej motywacji przenoszenia działalności z jednego kraju do drugiego, poddając swój biznes mocy prawa innego państwa, poza tym państwem, gdzie skupiają się rzeczywiste działania spółki lub przepisy prawa spółek w całości odpowiadają charakterowi prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Jednakże zmiany ograniczające się wyłącznie do materialnego prawa spółek będą niewystarczające.

---

⁴ A. Opalski, Stan i perspektywy europejskiego prawa spółek a rozwój europejskiego prawa spółek, SPP 2008, z. 1, s. 106–109.

⁵ H. Wagner, Costs of Legal Uncertainty: is Harmonization of Law a Good Solution?, Working Paper, Haga 2007, s. 23.

⁶ P. Krüger Andersen, Regulation or Deregulation in European Company Law – a Challenge, [w:] Modern Company Law for a European Economy, U. Bernitz (red.), Sztokholm 2006, s. 276.

⁷ *Heraclitus* (V b.c.), Fragmenty.

Zakładanie spółek, transgraniczna restrukturyzacja czy przeniesienie siedziby wymagają pewności prawnej w zakresie planowania, którą możemy uzyskać tylko wtedy, gdy prawo właściwe i czynnik łączący w prawie prywatnym międzynarodowym przestrzegają swobody przedsiębiorczości albo też mogą być uzasadnione na mocy prawa UE⁸. Obecnie niestety, nie ma inicjatywy legislacyjnej UE w odniesieniu do kwestii, czy i jak siedziba danej spółki może być przeniesiona z jednego państwa członkowskiego do drugiego (z zachowaniem statusu jako spółki założonej zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym spółka powstała)⁹.

W tym zakresie, orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (dalej: ETS lub Trybunał) istotnie przyczynia się do promocji swobody przedsiębiorczości, a zwłaszcza skutecznych restrukturyzacji transgranicznych. W oparciu o orzecznictwo ETS, spółka może obecnie przenieść swoją siedzibę do innego państwa członkowskiego, jeśli jest to dozwolone przez państwo pochodzenia (orzeczenia: *Daily Mail*, *Überseering*, *Cartesio*)¹⁰. Ponadto, państwo przyjmujące jest zobowiązane do uznawania imigrującej spółki (*Überseering*) i powinno powstrzymać się od nakładania nadmiernych restrykcji nieuzasadnionych nadrzędnymi względami interesu publicznego (orzeczenia: *Centros*, *Inspire Art*, *Vale*)¹¹. Państwo członkowskie może ograniczyć możliwość emigracji spółki, chyba że spółka ta zamierza przekształcić się zgodnie z prawem państwa przyjmującego (orzeczenia: *Daily Mail*, *Cartesio*). Przekształcenie uwzględniające istotne zmiany dokonane zgodnie z właściwym, obowiązującym prawem krajowym, niekoniecznie musi oznaczać, że swoboda przedsiębiorczości ma zakres tożsamy do uregulowań dotyczących transgranicznych fuzji czy przejęć¹². W związku z tym, w oparciu o zasadę niedyskryminacji, państwo przyjmujące powinno pozwolić na kontynuację osobowości prawnej imigrującej spółki w jego porządku prawnym (orzeczenie *Vale*). Jednakże, może wymagać od

---

⁸ K.F. Kreuzer, Internationales Privatrecht und europäische Integration: von den Statuentheorie zum gemeineuropäischen Kollisionsrecht, Vom mittelalterlichen Recht zur neuzeitlichen Rechtswissenschaft, N. Brieskorn (red.), Paderborn, Monachium, Wiedeń, Zurych 2004, s. 543.

⁹ M. Szydło, Przeniesienie siedziby statutowej spółki kapitałowej za granicę, Rej. 2008, z. 7–8, s. 123.

¹⁰ J. Napierała, Teoria siedziby a swoboda zakładania przedsiębiorstw w świetle orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Überseering*, SP 2003, z. 1; J. Napierała, Transgraniczne przeniesienie siedziby spółki w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Cartesio*, KPP 2009, z. 2, s. 430–431.

¹¹ J. Napierała, Zakładanie oddziału przez spółkę zagraniczną w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Inspire Art*, RPEiS 2004, z. 2, s. 63; W. Klyta, Wpływ orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Inspire Art* z 30.9.2003 r. na europejskie prawo spółek, Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana, L. Ogiegło, W. Popiołek, M. Szpunar (red.), Kraków 2005, s. 641.

¹² Opinia Rzecznika Generalnego w sprawie *Vale* C-378/10, § 66 i 67.

przychodzącej spółki wypełnienia zobowiązań obowiązkowych dla spółek krajowych w analogicznych sytuacjach bez elementu transgranicznego¹³.

W odniesieniu do dwóch fundamentalnych norm kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego (teoria inkorporacji oraz teoria rzeczywistej siedziby), Europejski Trybunał Sprawiedliwości nie dokonał wyboru *expressis verbis* co do jednej z nich: nie istnieje bezpośredni, ogólny zakaz czy też nakaz stosowania jednej z nich albo obowiązek ustanowienia europejskiego czynnika łączącego, który zastąpiłby łącznik narodowy¹⁴. Dla ETS ważne jest to, że zostały osiągnięte cele rynku wewnętrznego i została zwiększona swoboda przedsiębiorczości¹⁵. W tym duchu, zasada wzajemnego uznawania i zasada niedyskryminacji odgrywają ważną rolę. Z tego punktu widzenia, istnieje wyraźne, pośrednie ograniczenie stosowania zasady rzeczywistej siedziby dla państwa przyjmującego. W niniejszym opracowaniu argumentuje się, że teoria inkorporacji jest lepszym sposobem na zwiększenie mobilności w stosunku do rzeczywistej teorii siedziby, która nie wyklucza takiej mobilności, a wręcz ją zdecydowanie utrudnia. Ponadto zastosowanie teorii inkorporacji jest bardziej zgodne z koncepcją rynku wewnętrznego: spółki utworzone w jednym państwie członkowskim mogą się swobodnie poruszać w obrębie UE¹⁶.

Powyższe oznacza, że zasada wzajemnego uznawania w UE staje się niezwykle ważna, w szczególności w odniesieniu do spółek powstałych w innych państwach członkowskich. Utrzymujące się zróżnicowanie praw korporacyjnych może być usunięte właśnie przez zasadę wzajemnego uznawania. Jej mechanizm gwarantuje, że spółki z innych państw członkowskich zachowują formę prawną ich rodzimego państwa członkowskiego, pomimo przeniesienia ich rzeczywistej siedziby za granicę. Mogłoby to spowodować istotny wzrost konkurencji pomiędzy państwami w celu zwiększenia atrakcyjności dla inkorporacji nowych spółek. Zasada ta i jej konsekwencje muszą być uwzględniane również przez krajowe prawo prywatne międzynarodowe¹⁷. Tak długo, jak mowa o samym tworzeniu nowych podmiotów, państwa członkowskie zachowują prawo do stosowania własnych warunków, jednakże dla oceny sytuacji spółek utworzonych w innym państwie członkowskim, uznanie jest obligatoryjne. Państwa członkowskie nie muszą zmieniać swoich przepisów, ale muszą zaakceptować

---

¹³ Opinia Rzecznika Generalnego w sprawie *Vale* C-378/10, § 73.

¹⁴ A. Borrás, *Le droit international privé communautaire: réalité, problème et perspectives d'avenir*, RCDAl 2005, t. 317, s. 311.

¹⁵ R. Barents, *The Court of Justice after the Treaty of Lisbon*, *Common Market Law Review* 2010, t. 47, s. 726.

¹⁶ M. Fallon, *Les conflits de lois et de juridictions dans un espace économique intégré. L'expérience de la Communauté européenne*, *Recueil des Cours* 1995, vol. 253, s. 13.

¹⁷ M. Pazdan, *Nowa polska ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym*, *PiP* 2011, z. 6, s. 18.

zmiany w zakresie ich stosowania. Niestety, zarówno zakres uznawania statutu spółki zagranicznej, jak i określenie, które normy prawa materialnego powinien obejmować statut, nie zostały poddane jakiegokolwiek harmonizacji.

Niniejsze opracowanie zostało podzielone na pięć części. Rozdział pierwszy zawiera omówienie swobody przedsiębiorczości – jej definicji, a także zakresu i ograniczeń. Ma na celu wyjaśnienie znaczenia swobodnego przepływu przedsiębiorstw na rynku wewnętrznym UE. Instrumentem, który może ułatwić lub utrudnić działalność transgraniczną spółek jest prawo prywatne międzynarodowe. Dlatego drugi rozdział przybliży zasady prawa prywatnego międzynarodowego w ustawodawstwie europejskim również w oparciu o orzecznictwo ETS. Ten rozdział koncentruje się na kwestii dwóch najważniejszych teorii prawa kolizyjnego: teorii rzeczywistej siedziby i teorii inkorporacji, a także omawia starania podjęte przede wszystkim przez doktrynę w celu ich pojednania. Analizy oparte są na ustawodawstwie wybranych państw członkowskich, tj. głównie Niemiec i Wielkiej Brytanii – w przeciwieństwie do możliwych analiz dotyczących prawodawstwa w tej kwestii we wszystkich państwach członkowskich. Głównym powodem jest to, że zarówno tradycje prawne, jak również literatura oraz doktryna zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i w Niemczech, dotycząca teorii rzeczywistej siedziby i teorii inkorporacji są najbardziej znaczące, zbadane i wpływowe w porównaniu z pozostałymi państwami członkowskimi¹⁸. Na tej podstawie, trzecia część zawiera analizy dotyczące podejścia ETS do wspomnianych dwóch głównych teorii prawa kolizyjnego. Analizy zostały opracowane przez funkcjonalną prezentację najbardziej istotnych orzeczeń dotyczących europejskiego prawa spółek, w nawiązaniu do różnych skutków i możliwości przenoszenia zarówno siedziby rzeczywistej spółki, jak i jej siedziby statutowej. Ten obraz nie byłby kompletny bez wymieniania pozytywnej harmonizacji: bieżącej i planowanej, i jak faktycznie prawodawca europejski zamierza zająć się transgraniczną restrukturyzacją spółek. Należy podkreślić, że kwestie podatkowe są tutaj tylko wspomniane. Chociaż są one bardzo ważne dla działalności transgranicznej, kwestie podatkowe należą do odrębnej dziedziny prawa oraz są regulowane innymi zasadami niż prawo spółek. Ostatni rozdział przedstawia możliwe rozwiązania problemów napotykanych przez spółki mające na celu swobodne poruszanie się i dokonywanie restrukturyzacji ponad granicami.

Należy dodać, że oczywiście przepisy unijne nie mają zastosowania do spółek utworzonych zgodnie z przepisami prawa państwa, które nie jest członkiem UE ani członkiem EOG. Odniesienie do prawa państwa trzeciego, jest postrzegane jako znajdujące się poza tradycyjnym systemem swobodnego przepływu, ponieważ swoboda przedsiębiorczości nie odnosi się do przedsiębior-

---

¹⁸ C. Teichmann, *Binnenmarktkonformes Gesellschaftsrecht*, Berlin 2006, s. 234.

ców z państw trzecich, którzy mają siedzibę poza terytorium UE. Główna teza niniejszej publikacji odnosi się bowiem do prawa międzynarodowego prywatnego i jego wpływu na swobodę przedsiębiorczości. W konsekwencji, rozważania będą ograniczone do obszarów, w których swoboda przedsiębiorczości ma w pełni zastosowanie, jak również do takich, w których ETS jest upoważniony do wydania decyzji. Dlatego argumentacja i wnioski nie obejmują stosunków zewnętrznych z państwami spoza UE. Zgodnie z obowiązującym prawem, każde państwo członkowskie jest uprawnione do stosowania swego krajowego systemu wyboru prawa, który bierze pod uwagę albo prawo, zgodnie z którym spółka powstała albo prawo rzeczywistej siedziby lub też każde inne pośrednie rozwiązanie dla spółek utworzonych w państwach trzecich. Problem jest jeszcze bardziej nieostry przez istnienie umów dwustronnych. Mając to na uwadze, trzeba podkreślić, że pytanie, czy spółki UE/EOG, powinny być traktowane w taki sam sposób jak spółki spoza tej strefy, pozostanie poza analizami niniejszego opracowania.

Rozdział II. Transgraniczna działalność spółek

§ 1. Integracja gospodarcza

W latach 70. XX w. kraje wysoko rozwinięte zostały poważnie dotknięte recesją wywołaną głównie przez kryzys naftowy i załamanie światowego systemu walutowego¹. Spowodowało to nie tylko zmniejszenie tempa integracji europejskiej, ale również zwiększenie przepaści technologicznej między Wspólnotą Europejską a USA oraz Japonią². W tym czasie nie poświęcono integracji wystarczającej uwagi. Zostało podjętych wiele krótkoterminowych decyzji, sprzyjających głównie narodowym partykularyzmom³. Konsekwencją tego słabego wzrostu gospodarczego był spadek przedsiębiorczości i międzynarodowej konkurencyjności spółek. Spowodowało to jednak wzrost świadomości, że należy konieczne usunąć przeszkody zagrażające dalszej integracji europejskiej i przyszłemu rozwojowi oraz wolności prowadzenia działalności gospodarczej na szczeblu europejskim. To przekonało Komisję (na zalecenie Rady), aby stworzyć dokument, który był odpowiedzią na tak trudną sytuację. Tak powstała „Biała Księga”. Wyjaśniała ona w szczególności kwestie związane z zasadami wspólnego rynku i środków, które miały wspierać i zapewnić jego pełne osiągnięcie⁴. Na mocy „Białej Księgi”, państwa członkowskie postanowiły zmienić część Traktatu (dalej: TFUE lub Traktat⁵), aby ułatwić wdrożenie planowanego programu legislacyjnego⁶. W konsekwencji powstał Jednolity Akt Europejski, który nie tylko

---

¹ *A.F. Bakhoven*, An Alternative Assessment of the Macro-Economic Effects of „Europe” 1992, [w:] *The Completion of the Internal Market*, *H. Siebert* (red.), Kielce 1989, s. 24.

² *E. Synowiec*, Jednolity rynek wewnętrzny we Wspólnotach Europejskich, [w:] *Polska – Unia Europejska. Problemy prawne i ekonomiczne*, *K. Gawlikowska-Hueckel* (red.), Gdańsk 1999, s. 65.

³ *M. Brealey, C. Quigley*, *Completing the Internal Market of the European Community*, Londyn, Dordrecht, Boston 1989, s. IX.

⁴ OJ 1985 C 136/1 – opublikowany 14.6.1985 r. i zaakceptowany na konferencji międzypaństwowej w Mediolanie.

⁵ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Skonsolidowana wersja wraz z Traktatem o Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 326 z 2012 r., s. 1).

⁶ *M. Catinat, A. Italianer*, *Completing the Internal Market, Primary Macro-Economic Effects and Their Implementation in Macro-Economic Models*, Document 11/140/88, Bruksela 1988 (Annex 5).

zmienił strukturę instytucjonalną Wspólnoty, ale również zakończył realizację programu rynku wewnętrznego⁷.

Istnieje wiele definicji pojęcia rynku wewnętrznego, podstawowa z nich jednak znajduje się w TFUE. Artykuł 26 Traktatu definiuje rynek wewnętrzny jako obszar bez granic wewnętrznych, na którym zapewniony jest swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału. Inne źródła opisują rynek wewnętrzny jako: „grupę krajów, w której podmioty gospodarcze mogą swobodnie handlować, inwestować, oferować usługi, pracować czy płacić i kupować. Istotne jest to, że wszystkie swobody gospodarcze, z których zwykle korzystamy na rynku krajowym, zostały rozszerzone na całą grupę państw”⁸.

Rynek wewnętrzny może być również postrzegany jako miejsce, w którym spotykają się podaż i popyt we wszystkich państwach członkowskich, bez żadnej dyskryminacji z ich strony lub pozostałych uczestników rynku wewnętrznego ze względu na przynależność państwową lub inny rodzaj zakłócenia konkurencji.

Pojęcie rynku wewnętrznego zakłada istnienie globalnych, zaawansowanych etapów integracji gospodarczej⁹, rynek ten stara się osiągnąć doskonałość poprzez wprowadzenie zmian, które kształtują integralność organizacyjną i strukturalną¹⁰. Niezwykle istotnym elementem integracji jest harmonizacja polityk gospodarczych i systemów prawnych wszystkich państw członkowskich, ponieważ ramy prawne, w których prowadzona jest działalność gospodarcza w UE, wciąż pozostają w dużej mierze krajowe. Nacisk w sprawie harmonizacji rośnie, ponieważ integracja europejska jest w dłuższej perspektywie rozwiązaniem najbardziej efektywnym i racjonalnym. Prawodawstwo europejskie i orzeczenia ETS, dzięki którym stworzono możliwości przeprowadzania fuzji czy też połączeń lub przejęć transgranicznych spółek, są sporym krokiem naprzód¹¹.

---

⁷ OJ 1987, L 169/1. *G. Bermann*, The Single European Act: A New Constitution for the Community?, *Columbia Journal of Transnational Law* 1989, Nr 27, s. 529; *H.-J. Glaesner*, The Single European Act: An Attempt at an Appraisal, *Fordham International Law Journal* 1987, Nr 10, s. 446.

⁸ *J. Pelkmans*, *Market Integration in the European Community*, Haga, Boston, Lancaster 1984, s. 154.

⁹ *W. Bakalo, K. Dziubko*, *Unia Europejska leksykon integracji*, Wrocław 2003, s. 313–314.

¹⁰ *A. Zielińska-Głębocka*, *Konkurencja na jednolitym rynku*, [w:] *Konkurencja*, *Z. Brodecki* (red.), Warszawa 2004, s. 58–59.

¹¹ *A.W. Wiśniewski*, *Statut personalny spółek kapitałowych i uznawanie spółek zagranicznych. Orzecznictwo Trybunału Wspólnot a reforma polskiego prawa prywatnego międzynarodowego. Współczesne wyzwania europejskiej przestrzeni prawnej. Księga pamiątkowa dla uczczenia 70. urodzin Profesora Eugeniusza Piontka*, *A. Łazowski, R. Ostrihansky* (red.), Kraków 2005.

Mając powyższe na uwadze, nie należy zapominać, że dyskusja nie powinna skupiać się na idealnym, doskonałym pojęciu rynku, ale na tym by rynek był realny, wykonalny i możliwie elastyczny. Bardziej szczegółowe rozwiązania mogłyby być konstruowane w oparciu o cele UE, gdzie rynek wewnętrzny jest instrumentem pomocnym w osiągnięciu zamierzonych celów, a nie powinien być postrzegany jako cel sam w sobie¹². Artykuł 3 TFUE nie jest bezpośrednio stosowany, ale ma istotną wartość interpretacyjną¹³. Zakres rynku wewnętrznego został wytyczony m.in. przez ETS w sprawie Komisja przeciwko Radzie¹⁴, w której to sprawie Trybunał został wezwany do interpretacji art. 114 TFUE (dawny art. 95 TWE). Trybunał zinterpretował pojęcie rynku wewnętrznego szeroko i zauważył, że UE posiada ogólne kompetencje legislacyjne we wszystkich obszarach, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają lub mogłyby wpłynąć na funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Stwierdził, że rynek wewnętrzny charakteryzuje się pełną swobodą przemieszczania się i niezakłóconą konkurencją oraz że wymaga harmonizacji tych przepisów krajowych, które mogą mieć rzeczywiście lub potencjalnie, bezpośrednio lub pośrednio wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej w UE.

W przypadku konfliktu między prawem UE a prawem krajowym, prawo UE ma pierwszeństwo stosowania. Zasada nadrzędności prawa UE ma na celu stabilizację integracji gospodarczej i zmniejszenie ryzyka oraz niepewności w odniesieniu do transakcji gospodarczych w UE. Dlatego oczywiste jest, że idea rynku wewnętrznego może zostać w pełni osiągnięta tylko wówczas, gdy zasada supremacji jest przestrzegana i szanowana. W tym kontekście integracja rynku wewnętrznego może zostać osiągnięta jedynie przez realizację podstawowych swobód przewidzianych w TFUE.

Rynek wewnętrzny nie jest oczywiście celem samym w sobie, ponieważ ma głębokie, ekonomiczne uzasadnienie: liberalizację, która sprzyja wzrostowi gospodarczemu i konkurencji, lepszej alokacji zasobów i ich bardziej efektywnego wykorzystania¹⁵. Rynek wewnętrzny ma na celu zapewnienie zgodności zasad mających zastosowanie w różnych państwach członkowskich w sytuacji sporu o właściwość. Oferuje on możliwość osiągnięcia wyższej ogólnej wydajności makro- i mikroekonomicznej¹⁶. Pozwala to na stały rozwój uczestników rynku oraz ograniczenie kosztów w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecz-

---

¹² Art. 3 TFUE.

¹³ Sprawa C-379/92 *Peralta* [1994] ECR I-3453, § 34.

¹⁴ Sprawa 300/89 *Commission v. Council (Titanium Dioxide)* [1991] ECR 2867, § 23.

¹⁵ A.-L. Sibony, A. Defossez, *Liberté d'établissement et libre prestation de service*, RTD 2009, Nr 45 (3), s. 511.

¹⁶ E. Elgar, *Free trade, the customs union and internal market*, [w:] *Political economy of integration in the European Union*, J. Harrop (red.), Cheltenham 2000, s. 75.

nej oraz solidarności między państwami członkowskimi¹⁷. Elementy te kształtują pełny obraz integracji w Europie w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych państw członkowskich.

§ 2. Prawa spółek na rynku wewnętrznym

Swoboda przedsiębiorczości ma decydujące znaczenie dla UE i jej dalszej integracji. W tym kontekście, pojęcie przedsiębiorczości obejmuje możliwość wykonywania stałej działalności gospodarczej w przyjmującym państwie członkowskim (tj. w państwie członkowskim innym niż to, w którym spółka powstała). Może to przybrać formę pełnego przejścia (przeniesienia) lub poprzez tworzenie agencji, oddziału lub spółki zależnej. Zazwyczaj w takich sytuacjach transgranicznych, występuje wysoki poziom integracji pomiędzy samym wykonywaniem działalności gospodarczej a gospodarką kraju przyjmującego. Oznacza to, że państwo przyjmujące jest odpowiedzialne za właściwe regulacje prawne dotyczące imigrujących spółek, w tym zapewnienie wystarczającej i skutecznej ochrony pracowników, wspólników czy wierzycieli¹⁸. Z jednej strony, prawo unijne określa granice wykonywania tych kompetencji przez państwa członkowskie, zgodnie z którymi przepisy prawa krajowego przyjęte w tym zakresie nie mogą stanowić przeszkody dla skutecznego wykonywania podstawowych swobód gwarantowanych przez art. 49 TFUE¹⁹. Ponadto „państwa członkowskie są zobowiązane, zgodnie z artykułem 10 TFUE [artykuł zastępuje art. 4 ustęp 3 TFUE], do podjęcia wszelkich właściwych środków ogólnych lub szczególnych, w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z Traktatu oraz do powstrzymania się od wszelkich działań, które mogłyby zagrozić urzeczywistnieniu celów Traktatu”²⁰. Z drugiej strony, musi być brany pod uwagę ogólny postęp gospodarczy, ponieważ bez wątplenia zniesienie ograniczeń w swobodzie przedsiębiorczości wspiera harmonijny rozwój działalności gospodarczej w całej UE, a tym samym poprawia warunki pracy i podnosi standard życia²¹. Jest to bardzo cenne zarówno dla zachowania równowagi interesów, jak również dla ograniczania barier w swobodnym przenoszeniu siedziby spółek.

---

¹⁷A.F. Bakhoven, *The Completion of the Common Market in 1992: Macro-Economic Consequences for the European Community*, Haga 1989, s. 17.

¹⁸Sprawa 279/80 *Webb* [1981] ECR I-3305.

¹⁹Sprawa 222/86 *UNECTEF v. Heylens and Others* [1987] ECR 4097, § 11.

²⁰Sprawa C-19/92 *Kraus/Land Baden-Württemberg* [1993] ECR I-1663, § 31.

²¹J. Wüstemann, C. Koch, *Regulierung durch Transparenz – Ökonomische Analysen, empirische Befunde und Empfehlungen für eine europäische Kapitalmarktregulierung*, [w:] *Kapitalmarktgesetzgebung im europäischen Binnenmarkt*, K.J. Hopt, (red.) Symposium 15.6.2007 r. w Hamburgu 2007, s. 1–19.